

ואידך — רבי אליעזר בן יעקב אומר: אפילו הכי אינטריך לגופיה, סלקא דעמך וכו'. לגמרי — זבח בלא מנחה כלל לא אשכחן, ולא מניח למימר ולהכי אינטריך. ורבנן — דלית ליה האל סכנא, דלפילו מנחה של ששים עשרון — אין לה אלא לוג אחד. האי למנחה — לרין, כלל מנחה אינה פחותה מעשרון. ששה לוגין יין ושמן לפר — דכתיב (במדבר כח) "חצי הדין יהיה לפר" ושמן — דכתיב (שם טו) "צלול בשמן חצי הדין", וארבעה לוגין יין ושמן לאל — דכתיב (שם כח) "ושלשית הדין לאליל", והוא הדין לשמן. זה בגמטריא תריסר היו — ואי קשיא לך: אימא תריסר רביעית? הא לא קשיא, דלא אשכחן מדאורייתא מנה פחותה מלוג, להכי אמרי שנים עשר לוג. שכשר מערב ועד בקר — שמהא כשרה אחר תמיד בין הערבים, ואחר כל העבודות, אלא זו. ושיערו חכמים חצי לוג מאורתא — והכי שיערו? איכא דלמרי: מלמעלה למטה שיערו — שמהלה נתנו שמן צנר, ונמטיי צנקר. וצילה השני פתחו, עד ששיערו הדני, שלא היה לרין יותר מחצי לוג אפילו צלול ארוך. וכן נותן אפילו צליל קצר, ומה שנשמיר צנקר — וזרק לחוץ, ואיכא דלמרי: צנן? — היה עושה פמילה ענה, וצנקר — היה פמילה דקה. כדי שכלה צנן נמי צנקר. ולמאן דלמרי: ממהה למעלה — שמהלה נתנו רביעי, ועמדו שם וכוף שאין ספוק, ושני הסיפ, עד חצי לוג. מאן דאמר ממהה למעלה התורה חסה על ממונן של ישראל — שאילו היה נותנין זו לוג למתלה, ומה ששמיר למחר היו שופנין לחוץ — איכא חסרון. אין עניות במקום עשירות — אין מושפין צננה ששופן לחוץ.

משנה מערבין נסכי פרים — האי מין עשרין נסכי פרים זין נסכי אילים, ואף על גב דלפר — איח ליה שלשה עשרון סלת ומחצי הדין יין ושמן, ולאיל — שני עשרון סלת ושלישית הדין יין וכן שמן, אף על פי כן מעריבין זה חזה, משום דשמייה צלילתן שיה — למתרייהו איכא שני לוגין לעשרון, דבאלא כתיב "שלישית הדין לאליל" — דהיינו ארבעה לוגין, והוא הדין לשמן ונכתיב "שני עשרונים", ובפריס כתיב "חצי הדין" — דהיינו ששה לוגין, והוא הדין שמן, וכתיב "שלשה עשרונים לפר" — דהיינו שני לוגין לעשרון. וכיון דצלילתן שיה, משום הכי מעריבין נסכיהן. ומערבין נמי נסכי כבשים בנסכי כבשים — כגון נסכי מוספין, משום דתרייהו צלילתן רכה. דנשמייה יח שלשה לוגין שמן לעשרון, דכתיב (שם כח) "ועשרון לכבש", וכתיב (שם) "ורביעית הדין לכבש יין" — דהיינו שלשה לוגין, וכן שמן, וכן נמי מעריבין נסכי כבשים של צנר

רש"י בת"י

לגמרי לא אשכחן — דלפטור מקרבן עשיר. וכיון דקרבן עשיר — שלשה עשרונות, עני מיהא חד געיא. אין לך עבודה שכשרה — משקיעת חממה וילין עד טוקא. אלא זו בלבד — הולקת נרות. מלמעלה למטה שיערו — למעלה מחצי לוג — אי צני ליימי, אצל לנטה — לא איימי, דאין עניות נמקוס עשירות. ומלמעלה למטה שיערו — כששיערו מדה חצי לוג לכל נר, קך עשו: נחמילה הביאו לוג שלם לנסות, ולקל כל הלילה וגם היס. וחור ליל שני הביאו שני שלישי לוג, ועדיין דלק יותר מאור הנקר. וכן עשו כמה לילות, עד שהצילו חצי לוג, ודלק כשיעור הלילה. ולא נפו מלמעלה למעלה, דאין עניות נמקוס עשירות. ומאן דאמר מלמעלה למעלה שיערו — נחמלה רביעית הלוג, ולא דלק אלא חצי הלילה. ליל שני הוסיפו, וכן כמה לילות, עד ששיערו חצי לוג ללילה. אצל מלמעלה למטה לא, לפי מה דנימוס צנר אין לו תקנה אלא לפטור, והמורה חסה על ממונם של ישראל.

משנה

מעריבין נסכי פרים — מנחת נסכי פרים נמנחת נסכי אילים, לפי שצלילת שמייהן שיה שני לוגין לעשרון. דקמני לעיל: ששה לוגין לפר, וסולת — היוו להו שלשה עשרונים, כדכתיב "והקריב על פן הנקר (קרנן) [מנחה] סולת שלשה עשרונים לפר (צלולת) [צלול] בשמן חצי הדין" — דהיינו ששה לוגין. ולאיל — ארבעה לוגין, וסולת — שני עשרונים לאליל. נסכי כבשים — לוגין לעשרון, דכתיב "עשרון אחד לכבש האחד", וכתיב "צלול בשמן רביעית הדין" — דהיינו, שלשה לוגין.

הוספות

חצי לוג לכל נר ונר — תימה: למה היה צריך לקדש השמן בכלי שרת? **אין** לך עבודה שכשרה מערב ועד בוקר אלא זו בלבד — צריך ליישב הקטרת אברין ותרומת הדשן; ויש לפרש: דלא דמי, דהקטרת אברים מתחלת מבעוד יום, כדאמר בפרק "רבי ישמעאל" (מנחות עב, א) דחביבה מצוה בשעתה, ותרומת הדשן לא מתחלת משקיעת החמה. **ושיערו** רבנן חצי לוג מאורתא ועד צפרא — ואם משתייר מן השמן בתקופת תמוז — לא חישיני. ובירושלמי אמרין דבימות הקץ — היו עושין פתילה גסה, ובימות החורף — פתילה דקה. ומיהו כשיעורו מתחילה, שיערו בפתילה בינונית. **אין** עניות במקום עשירות — ואף על פי שיכול לשער בשמן של חול, מכל מקום אין עניות במקום עשירות.

כתוב זה לגופיה [1917] של דין המצורע העני שיביא עשרון סולת לא צריך. שכן, מתוך דגלי רחמנא גבי [שגילתה התורה אצל] המצורע הרגיל, שאינו עני, שמביא ביום טהרתו שלשה קרבנות ושלשה עשרונות, הרי אנו יודעים שהכא [כאן, במצורע העני] דחד [שרק [תנא] קרבן הוא מביא, שממילא רק חד [אחד] עשרון הוא מביא, ולא נצרך הכתוב אלא ללמדנו שכל עשרון טעון לוג שמן. ושואלים עתה לצד שכנגד: ואידך [והאחד, ר' נחמיה ור' אליעזר] — לדעתם עדיין איצטריך [נצרך] כתוב זה במצורע העני להיאמר. שכן סלקא דעתך אמינא [יעלה על דעתך, היה מקום לומר] כי הואיל וחס רחמנא עליה [וחסה התורה עליו], על המצורע העני. ואמרה שעליו לאתויי [להביא] קרבן זה בדלות, אימא [אומר] שלא ליבעי מינה [לא יצטרך ממנה] כלל שמן. ולכן נצרך כתוב זה להשמינו שהמצורע העני מביא עשרון סולת ולוג שמן. ואידך [ואחרים, חכמים] אומרים שאין צורך בכך, שכן מנחה שלגמרי לא יהיה בה שמן לא אשכחן [לא מצאנו]. ושואלים: ורבנן [וחכמים], החלוקים על ר' נחמיה ור' אליעזר, בהאי [זה] הפסוק "למנחה ולוג שמן" ממנו למדו ר' נחמיה ור' אליעזר את שיטתם, מאי עבדי ליה [מה עושים, לומדים, ב]? ומשיבים: לדעת חכמים, הפסוק ההוא בא ללמד לענינו של המתנרב מנחה ולא פירש את שיעורה שלא יפחות מדבר (משיעור) הטעון לוג, ומאי ניהו [ומה הוא] שיעורו זה? — עשרון, שאין מתנרבים מנחה בפחות מזה. ושואלים לצד שכנגד: ואידך [והאחד, ר' נחמיה ור' אליעזר], שלמדו מפסוק זה כמקור לשיטתם, מאין להם הלכה זו? ומשיבים: לדעתם, תרתי שמעתי מינה [שני דברים אתה למד ממנה, מפסוק זה]. שאין מביאים במנחה (בכל שיעור) אלא לוג שמן אחד, וכי המתנרב למנחה מביא סולת בשיעור עשרון ולא פחות.

ג שנינו במשנתנו כי ששה לוגים שמן (חצי הדין) היו מובאים למנחת נסכי פרים, ארבעה לוגים (שליש הדין) למנחת נסכי אילין, ושלושה לוגים (רבע הדין) למנחת נסכי אילין. ודנים בדברים הללו: מנלן [מנין לנו] שכן הוא? — דכתיב [שכן נאמר] "ונסכיהם חצי הדין יהיה לפר ושלישית הדין לאליל ורביעית הדין לכבש יין" (במדבר כח, יד). והרי שיעור הדין — תריסר לוגין הויין [שנים עשר לוגים הוא], דכתיב [שכן נאמר]: "ושמן זית הדין" (שמות ל, כד), וכתוב [ונאמר] לאחר מכן, עוד בשמן: "שמן משחת קדש יהיה זה לי לדורותיכם" (שם לא), וכך למדו: המלה "זה" בגימטריא — תריסר הויין [שנים עשר הם]. ומכאן, ששיעור הנסכים שנתאר בתורה שהוא מחצית הדין, שלישית הדין ורביעית הדין, הריהו (בהתאם) ששה לוגים (לפר), וארבעה לוגים (לאיל), ושלושה לוגים (לכבש), כנשנה במשנתנו.

ד עוד שנינו במשנתנו כי שלשה ומחצה לוגים שמן היו מובאים להדלקת המנורה במקדש, חצי לוג לכל נר משבעת נרות המנורה. ודנים בדברים הללו: מנא הני מילי [מנין הדברים הללו], שכן הוא שיעור הדין — תריסר לוגין הויין [שנים עשר לוגים הוא], שנו חכמים בברייתא: נאמר בהדלקת המנורה "...וריקחו אליך שמן זית זך כחית למאור להעלות נר תמיד... וערך אותו אהרן ובניו מערב עד בקר לפני ה' חוקת עולם לדורותם מאת בני ישראל" (שמות כז, כ—כא). והגדרת הזמן "מערב עד בקר" באה להורות: תן לה למנורה שמן כמותה הראויה של הדלקה, שהוא כרי שתהא המנורה דולקת והולכת מערב עד בקר. דבר אחר אמרו חכמים לפרש פסוק זה בענין אחר: "מערב עד בקר" בא לומר שאין לך עוד עבודה במקדש שהיא כשירה אם נעשתה מערב (לאחר הקרבת קרבן התמיד של בין הערבים) עד בקר אלא עבודה זו בלבד. ושיעורו חכמים כמה שמן נדרש להדלקה זו — חצי לוג שמן בכל נר ונר משבעת נרות המנורה, להדלקה רצופה מאורתא ועד צפרא [ומהעוד ועד הבוקר]. וכיצד הגיעו חכמים לקביעה זו? איכא דאמרי [יש אומרים] כי מלמעלה למטה שיערו. כלומר, מתחילה נתנו כמות שמן הגדולה מחצי לוג בהדלקת הערב, ולמחרת לכשראו שנותר מהשמן, עמדו והפחיתו, והדליקו בערב הבא בכמות מופחתת, עד שהגיעו לכמות השמן שלא נותר ממנה שמן בבוקר, ואפילו בלילות החורף הארוכים. ואיכא דאמרי [יש שאומרים] שדרך הקביעה היתה הפוכה מזה, שממטה למעלה שיערו, שנתנו בתחילה פחות ממחצית לוג שמן, ולכשראו שאין כמות זו מספיקה להדלקה עד הבוקר, עמדו והוסיפו עליה, עד שהגיעו לשיעור זה של מחצית לוג שמן. ומסבירים את נימוקי שתי השיטות הללו: מאן דאמר [ומי שאומר] כי ממהה למעלה שיערו חכמים ולא מלמעלה למטה — מפני השקול שהתורה חסה על ממונן של ישראל, ואף חכמים חסו על השמן היתר (על המידה) שתיקבע בסוף המבוכו. ומאן דאמר [ומי שאומר] כי מלמעלה למטה שיערו חכמים ולא מלמעלה למטה (משום השקול של "התורה חסה על ממונם של ישראל") — כי אין נוהגים מנהגי עניות (הנהגות של עניים) במקום עשירות, בבית המקדש, וראוי לעשות את הבריקה כדרכם של עשירים, ביד רחבה, ואין לדקדק במעט שמן המתבוכו אגב כך.

ה משנה מעריבין נסכי פרים (שמובאים בהם שלושה עשרונים סולת הנבלים) בששה לוגים שמן, ונמצא שיעור הבליילה הוא שני לוגים שמן לכל

עשרון סולת) בנסכי אילים (שאף בלילתם של אלה היא בשיעור של שני לוגים שמן לכל מעריבין נסכי כבשים בנסכי אחרים, שכן כל מנחת נסכים של כבשים הריהי באה עשרון של סולת עם שלושה לוגים שמן. וכן מעריבין נסכים של יחיד בנסכים של ציבור, עיונים

אין לך עבודה שכשרה מערב עד בקר אלא זו בלבד — אכן אף עבודת הדלקת המנורה גם היא אינה כשרה כל הזמן שמערב עד בוקר. שהרי מצות ההדלקה היא בערב דווקא, ואם דחה את זמן ההדלקה עד הבוקר — ביטל את מצות הדין שבה (ואולם עדיין חייב להדליק את המנורה, וברובה לנר המנורה שכבה, שחייבים לשוב ולהדליקה). ואין כוונת הדברים אלא לומר שזו העבודה היחידה שנעשית בזמן שמערב עד בוקר — אם לא הדלקה, כמנורה, בערב (מובא בשרת הרשבי"א). רש שדחו פירוש זה, שהרי בסוגיה בפסחים (טז, א) למדו מהכתוב הזה שהדלקת נרות המנורה הנעשית בין הערבים היא העבודה האחרונה שסדר עבודת היום, שבאה אחר הקרבת קרבן התמיד של בין הערבים, ולאחריה אין עוד עבודה נוספת, הרי שנעשית בין הערבים ולא מאוחר יותר. ולכך פירשו את הלשון "מערב עד בקר" — ששם עשיתה של עבודה זו בין הערבים, שובתות שאר כל העבודות מליהעשות מערב עד בוקר (רשבי"א). מלמעלה למטה... מנחה למעלה — אמרו ראשונים כי מלבד ההבדל שבין שתי השיטות הללו ביחס לדרך בה נקבעה מידת השמן הניתן לכל נר ונר במנורה, יש ביניהן גם הבדל הלכתי. שכן לשיטה האומרת ששיעור חכמים את מידת מחצית הלוג בדרך שמלמעלה למטה — מותר לתת שמן בנר המנורה יותר ממחצית הלוג, אף שבכך יישאר מן השמן למחרת. שהרי הכלל המנחה את השיטה הזו הוא "אין עניות במקום עשירות". ואילו לפי השיטה האומרת ששיעור חכמים את מידת מחצית הלוג בדרך שממטה למעלה — אין לתת בנר יותר ממחצית הלוג, שהרי הכלל המנחה את השיטה הזו הוא "התורה חסה על ממונם של ישראל", ואין לעשות דבר שיש בו בזבוז ממון (רבינו גרשום).

ואיכא דאמרי מנחה למעלה שיערו — תירו אחרונים לשיטה זו, והרי לפי זה לא קיימו מצות הדלקה בפעמים הראשונות, שבהן שמו כמות קטנה של שמן, ולא היה בכמות זו להדלקה מערב עד בוקר! והשיבו כי לשיטה זו דרך החישוב היתה שונה, שאף בתחילה, כאשר שמו במנורה שיעור שמן פחות

עיונים

אין לך עבודה שכשרה מערב עד בקר אלא זו בלבד — אכן אף עבודת הדלקת המנורה גם היא אינה כשרה כל הזמן שמערב עד בוקר. שהרי מצות ההדלקה היא בערב דווקא, ואם דחה את זמן ההדלקה עד הבוקר — ביטל את מצות הדין שבה (ואולם עדיין חייב להדליק את המנורה, וברובה לנר המנורה שכבה, שחייבים לשוב ולהדליקה). ואין כוונת הדברים אלא לומר שזו העבודה היחידה שנעשית בזמן שמערב עד בוקר — אם לא הדלקה, כמנורה, בערב (מובא בשרת הרשבי"א). רש שדחו פירוש זה, שהרי בסוגיה בפסחים (טז, א) למדו מהכתוב הזה שהדלקת נרות המנורה הנעשית בין הערבים היא העבודה האחרונה שסדר עבודת היום, שבאה אחר הקרבת קרבן התמיד של בין הערבים, ולאחריה אין עוד עבודה נוספת, הרי שנעשית בין הערבים ולא מאוחר יותר. ולכך פירשו את הלשון "מערב עד בקר" — ששם עשיתה של עבודה זו בין הערבים, שובתות שאר כל העבודות מליהעשות מערב עד בוקר (רשבי"א). מלמעלה למטה... מנחה למעלה — אמרו ראשונים כי מלבד ההבדל שבין שתי השיטות הללו ביחס לדרך בה נקבעה מידת השמן הניתן לכל נר ונר במנורה, יש ביניהן גם הבדל הלכתי. שכן לשיטה האומרת ששיעור חכמים את מידת מחצית הלוג בדרך שמלמעלה למטה — מותר לתת שמן בנר המנורה יותר ממחצית הלוג, אף שבכך יישאר מן השמן למחרת. שהרי הכלל המנחה את השיטה הזו הוא "אין עניות במקום עשירות". ואילו לפי השיטה האומרת ששיעור חכמים את מידת מחצית הלוג בדרך שממטה למעלה — אין לתת בנר יותר ממחצית הלוג, שהרי הכלל המנחה את השיטה הזו הוא "התורה חסה על ממונם של ישראל", ואין לעשות דבר שיש בו בזבוז ממון (רבינו גרשום).

ואיכא דאמרי מנחה למעלה שיערו — תירו אחרונים לשיטה זו, והרי לפי זה לא קיימו מצות הדלקה בפעמים הראשונות, שבהן שמו כמות קטנה של שמן, ולא היה בכמות זו להדלקה מערב עד בוקר! והשיבו כי לשיטה זו דרך החישוב היתה שונה, שאף בתחילה, כאשר שמו במנורה שיעור שמן פחות

אורח החלבה

שלא יפחות מדבר השעון לוג כל המנחות הקרירות על גבי המזבח, אין אחת מהן הפחותה ממדת עשרון. כשיטת חכמים להסבר הגמרא. (מוכ"ס ספר עבודה הלכות מעשה הקרבנות פי"ב היה. שם פי"ז הי"ד).

- מסורת הש"ס**
1. הוריות י"א, ב. כריתות ה"ב. ילקישי תורה שפן. תשפב. ילקישי פי"ד קכד.
  2. פסחים נ"א, יומא ט"א, ז. זבחים י"א, ב. תוי"כ ויקרא כ"ד, ג. עיני ספרי במדבר ח, ב. ילקישי תורה שעה. שם שפן. שם תשעט.
  3. ר"ה כ"א, יומא ט"א, מד, ב. יבמות לד, ב. מנחות פ"ב, פ"ב, ח"ב. ח"ב, ע"א, כריתות כ"א, ירושלמי תרומות פי"ח ח"ד. מדרש ילמדנו (מאן) ילקוט תלמוד תורה — פרשת חקת. ויק"ר (מרגליות) פי"ח. ילקישי תורה ששט. שעה. תרנ. תשכ"ד. עיני ירושלמי פסחים פי"א ח"ח. ט. (הביטוי) שבת קכ"ב, כותובות ק"ב, זבחים פ"ב, תמיד כ"א, ל"א, ב. במיר פי"ד י"א. ילקישי תורה שעה. שפ"א.
  4. ספרי במדבר ט"ו, י"ב. ספרי זוטא במדבר ט"ו י"ב. ילקישי תורה תשמו. עיני תוספתא מנחות פי"ו.

גרסות

- מדגלי רחמנא גבי מצורע** בדפתי: **מדגלי רחמנא גבי מצורע** עשיר ובכל כתיי: **מדעשיר**. **מינה כלל בכתיי: מנחה בלול**. **שמעת מינה בכתיי: מצי מרבה**. **יהיה לפר בכתיי: יהיה לפר ושלישית הדין לאליל**. **תריסר הויין בכתיי: תריסר לוגי הוי**. **דתנו רבנן מערב עד בקר תן בכתיי: דת"ר באהל בעוד מחוץ למרובת אשר על העדות יערוך אותו תן**. **שיערו בכל כתיי: שיעור**. **בנסכי אילים בכתיי: עם נסכי אילים**. **נסכי כבשים בנסכי כבשים של יחיד בשל ציבור בכתיי: ונסכי כבשים של יחיד בנסכי כבשים של ציבור**.

לשון

גימטריא מקור מלה זו ביוונית, ואף שנתנו לה פירושים בדרכים שונות, נראה כי מקורה ביוונית γεωμετρία (גיאומטריה), שאמנם עיקר משמעה הוא הנדסה, מידת הארץ, אלא שמשמעותה התרחבה (גם אצל היוונים) למובן של מתימטיקה בכלל, ונראה כי בדברי חז"ל יש לה תן משמעות רחבה — במובן של חשבון ומתימטיקה בכלל. והן בשמעות צרה יותר — חשבון האותיות.

מסורת הש"ס
 א. ראה מנחות פטא, במשנה ושי"ט.
 ב. תוי"ט ויקרא ג, יא. שם ויקרא ג, ה. ילקו"ש תורה תטב.
 ג. תוספתא מנחות פ"י ו.

גְּרִסוֹת
 ורמינהו בכת"י: מערבין ורמינהו.
אי הכי ואין בכל כתה"י: ואין.
כשרין מכלל בכת"י: כשרין
ואם עד שלא בללו פסול מכלל.
אביי הכי קאמר בכל כתה"י: אביי.
דהוקטר בכת"י: דאם הוקטר.

וכן מערבים נסכים של קרבן שהוקרב היום בנסכים של קרבן שהוקרב אמש, אם בלילתם של מנחות הנסכים הללו שווה (כגון ששני הקרבנות הם כבשים, שזה וזה דרך בלילתו היא בשלושה לוגים הניתנים לעשרון סולת אחד). שכן רשאי אדם להביא מנחת נסכיו אף לאחר יום הקרבת קרבנו. אבל אין מערבין נסכי כבשים (שבבילתם היא בשלושה לוגים שמן הניתנים בעשרון סולת אחד) בנסכי פרים ואילים (שבבילתם היא בשני לוגים שמן הניתנים בעשרון סולת אחד). ואם בללן לאותן המנחות בסלתן ובשמנן כדין, אלו (מנחות נסכי כבשים) בפני עצמן ואלו (מנחות נסכי פרים ואילים) בפני עצמן, ולאחר מכן נתערבו אלו באלו – הריהם כשרים להקריב על המזבח. ואולם אם עד שלא בלל את המנחות הללו בסלתן ובשמנן הראוי, נתערבו זו בזו – פסול להקריבה.

הכבש הבא (הקרב) עם הנפת העומר למחרת יום טוב ראשון של פסח, אף על פי שמנחתו שהיא שני עשרונים סולת, כפולה משאר מנחות הכבשים, שהן של עשרון סולת – לא היו נסכיו כפולים מנסכיהן של שאר מנחות הכבשים, שאף בו היו מביאים שלושה לוגים שמן ושלושה לוגים יין.

א גמרא שנינו במשנתנו כי מערבים נסכי פרים בנסכי אילים, ומכאן שמותר לערב את מנחות הנסכים (שדרך בלילתן שווה), ורמינהו [ומשליכים, מראים סתירה לכך, ממה ששנינו

בברייתא] על הנאמר בדרך הקטרת חלקי קרבן השלמים: "הקריב מזבח השלמים... את החלב המכסה את הקרב ואת כל החלב אשר על הקרב. ואת שתי הכליות ואת החלב אשר עליהן אשר על פי הכסלים ואת היתרת על הכבד על הכליות יסירנה. והקטירו אותו בני אהרן המזבחה..." (ויקרא ג, ג–ה). ובאה בכתוב הלשון "הקטירו אותו", בצורת יחיד (אף שמוזכר בהקטרתם של דברים רבים, המנויים לפני כן) – להורות שיש להקריב: חלביו של כל קרבן לעצמו, שלא יערב חלביו של קרבן זה בחלביו של קרבן זה. וכיוצא בדבר, אין לערב מנחת נסכים של קרבן זה במנחת נסכים של קרבן אחר! אמר ר' יוחנן: אף משנתנו לא אמרה שמותר לכתחילה לערב נסכים של קרבן זה בנסכים של קרבן אחר, אלא שאם נתערבו יכול להקריבם קא אמר [הוא]. תנא של משנתנו אומר[ן], ומקשים על כך: אי הכי [אם כן] שמשנתנו מדברת על בדיעבד, יוצא אפוא מכאן כי מה שנאמר בהמשך המשנה "ואין מערבין נסכי כבשים בנסכי פרים ואילים" – אין הכוונה לאיסור עירוב לכתחילה, אלא שאסור הדבר מכל וכל, ואפילו אם נתערבו בדיעבד – נמי [גם כן] לא יהיו כשרים להקריבה. והא [והרי] מדרקתני סיפא [ומה שיש להקריב: במשנתנו בסוף המשנה] שאם לאחר שבללן אלו בפני עצמן ואלו בפני עצמן קרה הדבר ונתערבו אלו באלו – הריהם כשרין להקריבה. ומכלל הדברים אתה למד כי ההלכה דרישא [שבבחיילת המשנה] הנשנית בלשון "מערבין" – שלכתחלה יכול הוא לערב אותם קא אמר [הוא אומר]! אמר אביי, הכי קאמר [כך הוא אומר]. זו כוונת דברי משנתנו: אכן דבר הדומה לחלביו, שאף הוא קרב על המזבח, וכגון סלתן ושמןן של המנחות – אין לערבו, ואולם מערבין את נסכי יינן של הקרבנות שאינם דומים לחלביו שהרי אינם מוקטרים על המזבח. ואולם אף הם אינם מותרים בעירוב אלא אם כן כבר נתערב סלתן ושמןן של המנחות (וכך, אין עוד מקום לחשש, שמתוך שמערבים את היין, יבואו לערב אף את הסולת והשמן). ושואלים על כך: וכי כך הוא הדין שיינן של הקרבנות לכתחלה לא מערבים, אלא אם כן התערבו כבר סלתן ושמןן של המנחות? והתניא [והרי שונה ברייתא]: במה דברים אמורים שאינו מערב? – דווקא בסלת ובשמן, אבל יין מערבין. ומשמע אפוא שמערבים יין בכל אופן, גם אם לא התערבו קודם לכן הסולת והשמן! אלא אמר אביי בהסבר הדברים: כשאמר התנא של משנתנו "מערבין נסכי אילים בנסכי פרים" הכי קאמר [כך הוא אומר]. זו כוונתו: נסכי היין מותרים לכתחילה בעירוב, והיא [היין, במקרה] שהוקטר כבר סלתן ושמןן של המנחות – מערבין יין אף לכתחילה. ואף היכא [הי"כ]. במקרה] שלא הוקטר עדיין שמן וסלתן של המנחות, אם כבר נתערב סלתן ושמןן ושוב אין חשש שמא יבואו לערבם – מערבין נמי [גם כן] את יינן.

וכן נמי מערבין נסכי כבשים של היום נסכים של היום נסכי כבשים של אמש, כדלמרינן (מנחות טו, ט): מיא אדם זמנו היום, ומסכיו מלאן עד עשרה ימים. אבל אין מערבין רבו – משום דהללו זלילתן רכה, והללו זלילתן ענה. בללן – לנסכי פרים נפני עמנו, ולנסכי כבשים נפני עמנו, ושזו נתערבו – כשרין. ואם נתערבו, עד שלא זלל – פסולה.

גמרא שלא יערב חלביו – הכי נמי לא יערב נסכים! אמר רבי יוחנן – לא תימא "מערבין" לכתחלה, אלא "אם נתערבו" קאמר. והא דקמני "הקטירו", שלא יערב" – לכתחלה מיירי. אי הכי – דקמני נמתימין "אכל לין מערבין נסכי כבשים בנסכי פרים", דאפילו נתערבו דיעבד – נמי לא. והא מדקתני סיפא נתערבו כשרות – דהיינו דיעבד. מכלל דרישא אין מערבין לכתחלה – והוא הדין רשא דרישא נמי "מערבין" – לכתחלה, והדר קשיא לדוכמה, שלא יערב חלביו בחלביו. אמר אביי – דאף רשא דמתימין דמני "מערבין" – לכתחלה היא. ולא מיקשי לך, ד"נתערבו נסכים" דמתימין – צינות קמיירי. והכי קאמר: מערבין יינן של נסכים פרים ואילים לכתחלה, אם נתערבו כבר סלתן ושמןן מאיליהן. הואיל והתחיל לערב, ליכא משום "לא יערב חלביו". והא דמני "אכל לין מערבין נסכי כבשים בנסכי פרים" – אפילו היכא דנתערבו סלתן ושמןן. ויין לכתחלה לא – אפילו דאילים ופריס, אם לא נתערבו סלתן ושמןן. והא תימא: נמה דברים אמורים דלין מערבין נסכי כבשים בנסכי פרים ואילים? נבלתן ושמןן, אכל יין – מערבין לכתחלה. דין נתערבו סלתן ושמןן, דין לא נתערבו אלא אמר אביי היכא דהוקטר כבר סלתן ושמןן – של פרים ואילים כמזאת. מערב נמי יין – לכתחלה, לדיכא למיחש דלימא חמי לערובי סלתן ושמןן דני הקטרה יניהו, ואיכא משום "הקטירו" שלא יערב חלביו בחלביו – שהרי כבר מערבין ועומדין. ואם לאו, דלא הוקטר סלתן ושמןן – אין מערבין דחיישינן, דלמא חמי לערובי סלת ושמןן לכתחלה, דאקור שלא יערב חלביו בחלביו. והא דקמני צרימא "אכל לין מערבין" – היינו, אם הוקטר סלתן ושמןן. והא דקמני מלימא דמתימין "אכל לין מערבין" – היינו, בשלא נתערבו סלתן ושמןן.

רש"י בת"י

של היום בשל אמש – אם היצא אמש בלא נסכים, דקיימא לן: מיא אדם זמנו ונסכיו מלאן ועד עשרה ימים, דמתיב "ומנחתם ונסכיהם" – זלילה, "ומנחתם ונסכיהם" – ואפילו למחר, ולבנד שלא יקדשו זכלי מאמש, דלא לפסלו זלילה. ואל היום היצא קרבן אחד, ושני נסכיו עמו: אחד – נשפילו, ואחד – נשפיל של אמש. מערבין יחד אם הקרבנות שוות – שהיו שני כבשים או שני אילים או פר ואיל. אין מערבין כו' – מנחת פר ואיל ענה היא לגבי מנחת כבשים, וזולעת ממנה, ומנאלת של כבשים חסירה ושל [פרים] ואילים ימירה. ואם בללן [אלו בפני עצמן] – שכנר הלכה [מזאת זלילת] שמו. כשרים – כרננן דפליגי עליה דרבי יוחנן, דלמא חמי לערובי סלת ושמןן לכתחלה, חרב שנתערבו זללו – יקריב. ואם עד שלא בלל – נתערבו – פסולות, דנעינן ראו זלילה, וליכא, דחסירה של כבש, ושל איל ימירא. אף על פי שמנחתו כפולה – דמתיב צ"אמר אל הכהנים: "ומנחתו שני עשרונים".

גמרא והקטירו – מדלא כתיב "הקטירו" – משמע: לנדו, שלא יערב חלבי קרבן זה עם חלבי קרבן אחר. והוא הדין לנסכים, דהוא נמי אינה נהקטרה [אלא] לנדו. אם נתערבו – דיעבד קאמר מתימין, דנסכי פרים ואילים כשרים. וקא פריך: אם כן, סיפא דקמני "אכל לין מערבין של פרים בשל כבשים" – ואפילו דיעבד נמי לא? בתמיה. והא מדקתני כו', מכלל דרישא דקמני "אין מערבין" – לכתחלה קאמר. ומדאין מערבין פרים בכבשים – לכתחלה קאמר, פרים ואילים – נמי לכתחלה קאמר, והדר קושין לדוכמה! אמר אביי. דאף ד"מערבין" דמתימין – לכתחלה קאמר. ולא תקשי "הקטירו" – דהכי קאמר: מערבין יינן – לכתחלה, אם כבר נתערבו סלתן ושמןן. אכל שמן וסולת – לכתחלה לא, משום "הקטירו". דמתימין שמעי ליה לאחי דלא מתרבי ללא חלבי: "מערבין נסכי יין של פרים בשל אילים" – אם נתערבו סלתן ושמןן כבר. ויז לא – לא, דלמא אחא לערובי נמי סולת ושמןן לכתחלה, וקא עבר "הקטירו". "ואין מערבין נסכי יין של פרים ואילים בשל כבשים" – ואפילו נתערבו סלתן ושמןן, דהא מפסל פסול סלתן ושמןן, מערבין נסכי פרים בנסכי כבשים" – ומתערבין אף היין לכתחלה. "ואם עד שלא זלל פסול" – ויין מערבין מנחת פרים מנחתם כבשים (ועלה נחוספתא). בסולת ושמןן – בני הקטרה יניהו, והו' זלל "הקטירו". היכא דהוקטר סלתן ושמןן – פירוש: זה צפני עמנו וזה צפני עמנו, כהלכתן. מערבין יין לכתחלה – ליכא למיחש למיזי. והכי מתקומא צרימא דקמני "אכל לין מערבין", ומנא "נסכי פרים בכבשים", והוא הדין נסכי פרים בשל אילים. דנחוספתא לא קמני "מערבין נסכי פרים בשל אילים", אלא הכי קמני "אין מערבין נסכי פרים בכבשים נסכי". והכי פירוש דצרימא: "אין מערבין נסכי פרים בשל אילים. נמה דברים אמורים? דמה שהסולת והשמן לפנינו, דלא הוקטר ונתערב. אכל לין כאן אלא יין, שכנר הוקטר המנחה – מערבין לכתחלה. והיכא דלא הוקטר סלתן ושמןן כו', דמעמינן ליה נמתימין דאוקמינא דמני קאמר: מערבין יין אם כבר נתערבו סלתן ושמןן.

תוספות

בללן אלו בפני עצמן ואלו בפני עצמן [ונתערבו] כשרות – כרבנן דפליגי עליה דרבי יהודה ב"היקומץ רבה" (מנחות כג, א), דאמרי: חרב שנתערב בבלול – יקרב. **ואם** עד שלא בלל נתערבו פסולות – דבעינן ראו לבילה. **והא** מדקתני סיפא בללן אלו בפני עצמן כו' – תימא: מאי קשיא? דלעולם אין מערבין, אפילו נתערבו נמי לא, וכגון שלא בלל! ונראה דלא מיייתי הווא ד"אין מערבין" אלא משום

ע"ינים
אבל אין מערבין נסכי כבשים בנסכי פרים ואילים המשנה אינה מפרשת באלו נסכים המדובר, אם במנחת הנסכים או ביין הנסכים. אכן בסיבומה של סוגייתנו העמיד אביי את דברי המשנה, הן לענין "מערבין" (נסכי פרים בנסכי אילים), והן לענין "אין מערבין" (נסכי כבשים בנסכי פרים ואילים) בנסכי יין. שרק בנסכי יין קיים היתר לכתחילה לערב בין הנסכים ("מערבין"), ואולם אף בנסכי יין אין לעשות כן לכתחילה בנסכים שאינם שווים (בנסכי כבשים בנסכי פרים ואילים), אף אם כבר נתערבו שמנם וסלתן של המנחות ("אין מערבין"). וזאת משום גזירת חכמים שמא יבוא לערב לכתחילה את סלתן ושמןן של המנחות הללו שאין בלילתן שווה.

אכן יש מהמפרשים שאמרו כי מאחר שפשוטם של דברי המשנה היא בסולת ובשמן (שהרי נאמר בהמשך הדברים "יאם בללן אלו בפני עצמן ואלו...") – והרי זה מורה על המנחה, שסלתה נבלל בשמנה, ועינין ב"עינים" הבא. וכן גם היתה זו הנחתה הראשונה של סוגייתנו, ולכך הקשה המקש על דברי המשנה מדרשת "הקטירו" המתחייבת לדבר הנקטר על המזבח, ולא לנסכי יין). לכך אף עתה, לאחר שהועמדו דברי המשנה כמי שעוסקת בנסכי יין, יש לומר כי מכל מקום מדובר בה אף בסולת ושמןן, שבפרים ואילים, אף אם נתערבו קודם בלילה – כשר, אבל בכבשים ופרים – אינו כשר, אלא אם בללם כל אחד בפני עצמו. והסבירו עוד, כי מכיון שמשנתנו עוסקת, גם לאחר העמדתה מחדש בידי אביי, אף בסולת ושמןן, לכך תלה אביי (בהסברו את דברי משנתנו) את היתרו לניסוך היין (בפרים ואילים) בנתערבו סלתן ושמןן (ח"י). **ואם בללן אלו בפני עצמן ואלו בפני עצמן** תרו המפרשים בהבנת דברי המשנה הללו, לפי הדרך בה הועמדה משנתנו (כמסקנת הסוגיה בדברי אביי) בנסכי יין. שהרי קטע זה עניינו בוודאי בסלתן ושמןן של המנחות, ולא בנסכי יין! יש שאמרו כי אכן זהו קטע חדש, הבא בנפרד מדברי המשנה הקודמים, ובא ללמדנו שאין לערב את הסולת והשמן שבמנחה, ואולם אם עירבן ובללן – הריזי כשרה להקטרה.

ומאחר וקטע זה נפרד מדמנו – אין ההבחנה האמורה בקטע הקודם (בתחילת המשנה), בין תערובת נסכי פרים ואילים ותערובת נסכי כבשים ופרים, נוגעת למנחות. שכן במנחות אין הבדל בין מנחת נסכים הבאה עם הפרים או עם האילים ואלו עם הכבשים, שהרי דין זה של "הקטירו" המורה שצריך להקטירם כל אחד לעצמו, שייך בכל אלה (כ"מ סוף הלכות תמידין ומוספין).

הקטירו שלא יערב חלביו בחלביו רש"י כתיב פירש שנלמד הדבר מלשון רבים "הקטירו" האמור בכתוב "הקטירו אותו בני אהרן המזבחה על העולה..." (ויקרא ג, ה), שמאחר ולא נאמר "הקטירו", הרי זה מורה שיוקרב כל דבר לעצמו, שלא יערב חלבי קרבן זה עם חלבי קרבן אחר. וברור הדבר שרייק הכתוב לומר דווקא בלשון רבים, שכן בפסוקים שלפני כן נאמרה עבודת הבדן בלשון יחיד, שלאחר שמונח החליקים השונים המובאים להקריבה, נערך הכתוב לומר בלשון רבים "הקטירו... בני אהרן", שכן נזקקו כמה כהנים להקריבם, ואמר "הקטירו אותו". ללמדנו שכל החלביו הללו, שהם של קרבן אחד, קרבים יחד. מה שאין כן חלביהם של קרבנות שונים, שאין לערבם ולהקריבם יחד.

אורה ההלכה
אין מערבין נסכי כבשים בנסכי פרים ואילים לעולם אין מערבין נסכים של מיני קרבנות שונים אלו באלו. אלא נסכי הפרים יהיו לבדם ונסכי האילים לבדם ונסכי כבשים לבדם, בין בקרבנות ציבור בין בקרבנות יחיד. כמשעה (וראה כ"מ ו"ח"מ). (רמב"ם ספר עבודה הלכות תמידין ומוספין פ"י ה"טו). **ואם בללן אלו בפני עצמן וכו'** מנחות של נסכים שנתערבו זו בזו אחר שנבלל כל מין ומין בפני עצמו – כשרות. כמשנה (וראה כ"מ ו"ח"מ). (רמב"ם שם ה"ז).

הכבש הבא עם העומר... לא היו נסכיו כפולים כבש העולה שמקריבים ביום הנפת העומר שהנסכים שלו שני עשרונים בלול בשלישית ההין שמן, אף על פי שבפלה מידת סולתו (שני עשרונים), לא נכפלה מידת יינו (ושמנו כ"מ), אלא יין נסכו (ושמנו כ"מ) הוא רביעית ההין. כמשנה וברייתא המובאת בגמרא (וכהסבר ר' אלעזר בגמרא. כ"מ). (רמב"ם שם הלכות מעשה הקרבנות פ"ב ה"ה).

שלא יערב חלביו בחלביו אין מערבים את חלבי הקרבנות אלו באלו, בין קרבנות ציבור בין קרבנות יחיד, אלא מקטירים את של כל קרבן וקרבן בפני עצמו. ואם נתערבו – מקטיר הכל כאחד. בברייתא וכהסבר ר' יוחנן לה. (רמב"ם שם פ"י ה"טו).

היכא דהוקטר סלתן ושמןן מנחות שנבללו ונתערבו שמן וסלתן – מותר לערב את יינן לכתחילה. בברייתא ובהסבר אביי לה. (רמב"ם שם הלכות תמידין ומוספין פ"י ה"ח).

אף על פי שמנחתו כפולה — דכתיב 'ומנחתם שני עשרונים', ושאר כנשים אין להם אלא עשרון נכש. לא היו נכסיו כפולים — אלא שלשה לוגין יין ושלשה לוגין שמן. לימד על כבש — כלומר, ללימד צננה זה מה שלא לימד כלל הזמנים. שנבלל עם מנחתו — וסלתו כפולה היא, כך יהא שמונו כפול. מאי תלמודא — היכי משמע מן 'ונסכו' שאין

שמונו כפול? נסכה של מנחה — דהיינו שמן, 'ונסכו של כבש' — דהיינו יין. טעון נסכים — כמו שאם שחטו לשמן. ולהכי נקט 'אשם מנורה' — דאילו אשם דעלמא, אש שחטו שלא לשמן — קרנ גלא נסכים כדמעיקרא. אלא אשם מנורה, דטעון נסכים — אינטרין למימר דכי שחטו שלא לשמן, טעון נסכים. שאם אי אתה אומר כן — דטעון נסכים, אלא קרינ גלא נסכים, פסלתו — מליקרב על גבי המזבח. דלמנורה לא חזי — שהי נשחט שלא לשמן, ולעולה לא חזי — דאשם לא יתקף לרעייה, ואין ראו לנדבה — דאשם לא חזי צננה. אלא נסכים אמו לזמנה, ואשם — לכהניס, וזרין אשם אחר לכשעיר. כבש הבא עם העומר — דומיא דאשם מנורה. דכי היכי דאשם מנורה טעון נסכים, ואין שחר אשמות טעונין נסכים — כך כבש הבא עם העומר, נשתני מנחתו משאר מנחות כנשים. דאילו שחר כנשים — אין טעונין אלא עשרון, חוה — טעון שני עשרונות. להכי נקט 'כבש הבא עם העומר'. תמיד של שחר יהא טעון שני גזירין בכהן אחד — כדמפרש מנחת יומא (כ"ג): 'וצעור עליה הבהן עשירי', אלא זין הערבים — שני גזירין שני כהנים, כדכתיב 'וצעור וערכו'. אין הכי נמי — דלרין למיעבד להו דינייהו כאלו נשחטו לשמן, כמו אשם מנורה. אלא אמר אביי — הא דלא אמרי אלא באשם מנורה, הוא מנייהו נקט. בשלמא הניך — כנשים, דעומר ותמיד ששחטן שלא לשמן — לעולם אימא לך דלא לרבי הלכמייהו כדמעיקרא, לא גזירין ולא מנחה כפולה. ואפילו הכי לא מיפסלו למקרב לזמנה — משום דעולות נינהו

ואולם אם לאו [לא] נתעברו הסולת והשמן, ועדיין לא הוקטרו — אין מערבין את נסכי היין, מחשש דלמא [שמא] מתוך כך אתי [יבוא] גם לאיערובי [לעורב] סלת ושמן לכתחלה.

שינוי במשנתנו כי כבש הבא עם העומר, אף שמנחתו היתה כפולה מנחתו שאר קרבנות כבשים, אין נסכיו כפולים משלהם. ובענין זה מביאים עור מה שתנו רבנן [שנו] חכמים בברייתא: במה שנאמר בקרבן העומר 'ומנחתו שני עשרונים' (ויקרא כג, יב—יג) לימד הכתוב על כבש הבא עם העומר שמנחתו כפולה משאר מנחות הכבשים הבאות רק מעשרון אחד סולת. יכול שתאמר כי כשם שמנחתו כפולה בשיעורה, כך גם שיעור נסך יינו של כבש זה כפול משל שאר נסכי הכבשים (שיעורם הוא רבע ההין), ויהא מחצית ההין? לכך תלמוד לומר (מלמדנו הנאמר) בהמשך הפסוק: 'ונסכו יין רביעיית ההין' — שאינו אלא רביעיית ההין. ועדיין יכול שאמנם לא יהא שיעור יינו של הכבש הבא עם העומר כפול משל שאר קרבנות הכבשים, ומהטעם שהיין אינו נבלל עם מנחתו, אבל בשמן, שהוא נבלל בסולת המנחה, יהא שיעור שמנו של הכבש הבא עם העומר חצי ההין כפול מזה של שאר קרבנות הכבשים (שהוא רביעיית ההין), לפי שהוא נבלל עם מנחתו? לכך תלמוד לומר עוד בכתוב זה 'ונסכו יין רביעיית ההין' — שכל נסכיו של כבש זה לא יהא אלא רביעיית ההין, ולא יותר. ושואלים: מאי תלמודא [מה הלימוד]? כיצד נלמד הדבר מן הכתוב? אמר ר' אלעזר: הכתוב של המלה הוא 'ונסכה' כצורת שיוך המתייחסת לנקבה, ואולם קרינן [קוראים] אותה 'ונסכו' כצורת שיוך המתייחס לזכר, ומעתה כיצד ניישב את הדברים? — הרי זה בא ללמד כי נסכה של מנחה זו הריהו כנסכו של יין, מה היין לכבש הבא עם העומר שיעורו רביעיית ההין, אף השמן נמי [גם כן] היתן במנחתו שיעורו רביעיית ההין, ולא יותר.

ומתוך שנידון דינו של הכבש הבא עם העומר, מביאים דברים שיש בהם נגיעה לקרבן זה. אמר ר' יוחנן: אשם מצורע ששחטו שלא לשמן אלא לשם קרבן אחר, אף שלא עלה ולא יצאו בו הבעלים ידי חובתם — הריהו טעון נסכים כאשם מצורע, ושלא כשאר קרבנות אשם, שאין באים אהם נסכים. וטעמו של דבר: שכן הוא כשלעצמו כשר, ואם אי (אין) אתה אומר כן שהוא בא נסכים — פסלתו מלקרב על המזבח (שכן אין הוא ראוי לאשם מצורע, כיון שנשחט שלא לשמן, וכן אין הוא ראוי לעולה). מתקיף לה [מקשה על כך] רב מנשיא בר גדא: אלא מעתה, שכדי למנוע את פסלתו של הקרבן, אתה מטעינו בנסכים, ושלא כדונו המקורי, נאמר כן גם בכבש הבא עם העומר ששחטו שלא לשמן, ולא יצאו ידי חובתו, ואולם הריהו כשר ודינו כשאר קרבן עולה — שישמר דינו המקורי שהוא בא בשני עשרונים למנחה, ותהא מנחתו כפולה משל שאר כבשי עולה הבאים בעשרון אחד בלבד. משום השיקול 'שאם אי אתה אומר כן שיובא הכבש כדונו הראשון — פסלתו!' וכן קרבן תמיד של שחר ששחטו שלא לשמן, ולא יצאו בכך ידי חובתו, ואולם הריהו כשר ודינו כשאר קרבן עולה — שישמר דינו הראשון, ויהא טעון סידור ונתינת שני גזירין של עץ על המזבח, בידי כהן אחד, וכדרך שעושים בעולת התמיד של שחר (ואין עושים כן בשאר עולות). משום שאם אי אתה אומר כן שיובא הקרבן כדונו הראשון — פסלתו! ומסכם רב מנשיא בר גדא את שאלתו: אין הכי נמי [כן]. הוא הדין גם כן בכל המקרים הללו, שצריך לעשות בהם כאמור. ואולם עדיין קשה מדוע לא הזכיר ר' יוחנן ברברי אלא אשם מצורע שנשחט שלא לשמן! אלא אמר אביי: אמנם כך הוא הדין, לדעת ר' יוחנן, אף בכל המקרים הללו שנמנו. אלא שחודא מינייהו נקט [אחד מהם לקוח] כדוגמה, וממנו נלמד לשאר המקרים. ואילו ר' אבא אמר: לא נצרך ר' יוחנן לומר את דבריו בינים של הקרבנות הללו שנשחטו שלא לשמן, שכן בשלמא הניך [נניח אלה] עולות נינהו [הם].

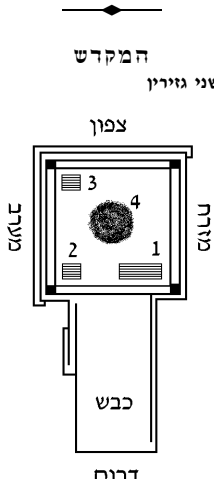
וכן מפרש מעות לזירות ומת, דאמר בפרק קמא (מנחות ד, ב): דמי שלמים — יביא בהן קדש הלחם. ושלמי נזיר ששחטן שלא כמצותן, דקאמר דאין טעונין לא לחם ולא זרוע. ויש לומר: דלחם לא דמי לנסכים. דנסכים — חשיבי טפי כגוף הקרבן, משום דקרובי לזבוח, אבל לחם — לא חשיב כגוף הקרבן, משום דאין בו לזבוח. וזרוע בשילהי נמי, אף על גב דגופא דזיבחה הוא — אין לחוש בכך, דשלמי נזיר גופייהו אפילו לא היה מקיים בהן מצות זרוע בשילהי, לא היו פסולין בכך, והואיל ונעשו העבודות כמצותן.

תמיד של שחר טעון שני גזירין — בכהן אחד, אחר סידור כל המערכה. ושל בין הערבים — בשני כהנים ושני גזירין, כדמפרש בפרק שני דמסכת יומא (כ"ג, ב). כך פירש בקונטרס. והכי תנן התם בפרק שני (שם): דתמיד קרב בתשעה, בעשרה, באחד עשר, לא פחות ולא יותר. עצמו — בתשעה, בחג, ביד אחד צלוחית של מים — הרי כאן עשרה. בין הערבים — באחד עשר, עצמו בתשעה ושנים בידן שני גזירי עצים. והשתא תימה: אי גזירי עצים תמיד של שחר בכהן אחד — הוה ליה עצמו בעשרה, או באחד עשר — אי טעונים שני כהנים! וצריך לומר: דלא חשיבא

עיונים נסכה דמנחה — נסכה זו המתייחסת למנחה הריהו השמן הניתן בסלתה (רש"י). ואמרו אחרונים כי מנא ראה לרב שבבלל משמעו של לשון 'נסך' האמורה בתורה, אף שמן, ולא רק יין. וציוני כי בפרק מנחות התפילה ראה לרבי, שכן אחר שאמרה התורה 'ומנחתם נסכיהם כמזבוח' המתייחס ליון בנפרד ואמרה 'ויון נסכיהם' (במוסף שבת ראש חודש, וכיצא בו בשאר מוספי ימים טובים וראשי חודשים) — הרי שהסולת נקראת 'מנחה' (שכן היא עיקר המנחה). והשמן הניתן בה נקרא 'נסכה'. ושלא כדעת האומר (שרת מהרש"ל) כי טעות סופר היא זו, ויש לדלג על המלה 'ונסכיהם' ולא לומר אותה (תיר"ט). כבש הבא עם העומר ששחטו שלא לשמן תהא מנחתו כפולה — שאלתו של רב מנשיא בר גדא נענתה על ידי אביי, שכן הוא הדין, ואף ר' יוחנן סבור כן, אלא שאחו ר' יוחנן דוגמא אחת להלכה זו. ואחרונים הביאו רמז נאה מלשון הכתוב שכן הוא אכן דינו של הכבש הבא עם העומר שנשחט שלא לשמן. שכן בכל מקום במקרא הלשון הנאמרת בקרבנות היא 'אשה ריח ניחוח לה', ורק בענין הכבש הבא עם העומר נאמרו הדברים בלשון שונה, 'אשה לה' ריח ניחוח' (ויקרא כג, יג). וצויה זו של הלשון, נכתב שם ה' באמצע הלשון, כמפוסק בין הדברים — להורות שאף שאין נחת רוח לפניו מאותו קרבן, כיון שלא נעשה כרצונו, שכן נשחט שלא לשמן, וצריך להביא קרבן אחר תחתיו, שלא יצא בקרבן זה ידי חובתו, מכל מקום תהא מנחתו כפולה ונקטרת אשה לה' (משך חכמה). שני גזירין מן הגאמר בתורה 'והאש על המזבח תוקד בו לא תכבה ובער עליה הכהן עצים בבקר בבקר' (ויקרא ו, ה) נמצאו למדים כי מלבד המצוה שתהא יוקרת אש בעצי המערכה שעל המזבח יש מצוה שהיו הכהנים מוסיפים מיד בקרבן, בתחילתו של יום עבודה במקדש עצים נוספים על עצי המערכה שבמזבחה. וכן נלמד הדבר מן האמור 'ונתנו בני אהרן כהן אש על המזבח וערכו עצים על האש' (שם א, ז). ולמדו חכמים מן המקרא שצריכים להוסיף בכל יום שני גזירי עצים על המערכה. שני גזירי העצים הללו הריהם חלק מעבודת התמיד של שחר, וניתנים על המערכה הגדולה שעל המזבח (יומא לג, א).

מסורת הש"ס
ד. תוי"כ ויקרא כג, יג.
גריכות
שמנחתו כפולה בכת"י:
שתהא מנחתו כפולה.
כיצד בכת"י: הא כיצד.
כנסכו בכת"י: כי נסכו. מה
יין רביעיית אף שמן נמי
רביעיית בכת"י: מה נסכו דיון
רביעיית אף נסכה דמנחה
רביעיית.
בכהן אחד שאם אי אתה אומר
כן פסלתו בכת"י: בכהן אחד.
אין הכי נמי אלא אמר
בכת"י: הכי נמי והאמר.
רבי אבא בכל כתייהו וברשיי
כתיי ובתוסי: רבא.

אישים
רב מנשיא בר גדא
מאמוראי בבל בדור הרביעי
לאמוראים שם.
רב מנשיא נודע בעיקר כמוסר
שמעותיהם של רב הונא ורב
חסדא. ומוצאים אנו אותו
בחברתו של אביי. מעט מדבריו
הובאו בתלמודים.

המקדש
שני גזירין
צפון
מזרח
מערב
דרום
המערכה הגדולה והקטנה שעל
המזבח (וראה ביישונים).
(1) מערכת גדולה
(2) מערכת הקטורת
(3) מערכת אש התמיד
(4) תפוח

רש"י בת"י

ואי לא לא — לנמא אהא לאערוי סולת ושמן דפריס ואליס לכתחלה, וקא ענר א'יהקטירי'. גליון פירוש הקונטרס ירשא דרבייהא: 'אין מערבין נסכי כנשים נסכי פריס ואיליס'. ואמר: צננה דברים אמורים כו' (ויש לומר: [והיה אפשר לפרש] דנתערב [מנחת] כנשים צלילים, וזרין להציא אחרים, והוי כלא נתערב. כדפירש הקונטרס לעיל. ולא הוה לרין לאוקמא דנתערב סלמותו אחר גלילת כל אחד [צפני עמון], לפי דלישנא דרבייהא לא משמע הוי, דלירי צננה גוונא. עד כאן. עוד גליון פירוש הקונטרס דהנבייהא: מנא פריס כנשים, והוה הדין פריס נשל איליס דאין מערבין. ולפי דבריו לרין לומר דהא דלא נקט 'פריס נשל איליס' דהוי צננה טפי, דלף על גב דנסכיהם שוות, נקט 'פריס כנשים' — לרבותא דסיפא, דאפילו הכי, [היין] מערבין. עד כאן. ומנחתו שני עשרונים — כבש הבא עם העומר כבש שנבלל עם מנחתו — הלכך יהא כפול, תלמוד לומר כו'. מאי תלמודא — אי 'ונסכו', דהא משמע היינו יין, דכתיב 'ונסכו יין', אלא שכן לא נפקא ליה מנייה נסכה דמנחה שמו. אשם מצורע ששחטו שלא לשמן — כיון נסא אשם אחר, ולא לשם מנורה. טעון נסכים — דין אשם מנורה דקמני צמתימין [כ"ג], אלא שחטאמו ואשמו נסכים, והוי כשאר זמנים ששחטן שלא לשמן — כשעריס, אלא שלא עלו לצעלים לשם חונה. פסלתו — לשנומא לשם זנא אחר — אי אפשר, שהי נסא אשם הופרת, ואשם מנורה לא מתכשר גלא נסכים, שאין אשם מנורה גלא נסכים. תמיד של שחר — טעון שני גזירין צננה אהא, אחר סדור כל המערכה. ושל זין הערבים — בשני כהנים, שני גזירין, כדמפרש בפרק שני דיומא. רבא אמר — לעולם הניך אין טעונין דין הראשון.

תוספות

דסיפא ד'בללן אלו בפני עצמן' כו' עלה קאי, אי נסכי כבשים בנסכי פריס ואיליס. אבל לא דייק כלל אלא מהא דמדקתני סיפא 'ונתערבו' בלשון דיעבד, מכלל ד'מערבין' דרישא — לכתחילה קאמר.

שאם אי אתה אומר כן פסלתו — תימה: אם כן כבשי עצרת ששחטן שלא לשמן, דתניא בפרק 'התחלת' (מנחות מח, א): הדם — זרק, והבשר — יאכל, אמאי? הא כיון דבעי לחם, ולא קדש הלחם — יפסלו! וכן תודה ששחטה שלא לשמה — תיפסל, כיון דלא קדש הלחם. ושלמי נזיר ששחטן שלא כמצותן, דקאמר דאין טעונין לא לחם ולא זרוע. ויש לומר: דלחם לא דמי לנסכים. דנסכים — חשיבי טפי כגוף הקרבן, משום דקרובי לזבוח, אבל לחם — לא חשיב כגוף הקרבן, משום דאין בו לזבוח. וזרוע בשילהי נמי, אף על גב דגופא דזיבחה הוא — אין לחוש בכך, דשלמי נזיר גופייהו אפילו לא היה מקיים בהן מצות זרוע בשילהי, לא היו פסולין בכך, והואיל ונעשו העבודות כמצותן.

תמיד של שחר טעון שני גזירין — בכהן אחד, אחר סידור כל המערכה. ושל בין הערבים — בשני כהנים ושני גזירין, כדמפרש בפרק שני דמסכת יומא (כ"ג, ב). כך פירש בקונטרס. והכי תנן התם בפרק שני (שם): דתמיד קרב בתשעה, בעשרה, באחד עשר, לא פחות ולא יותר. עצמו — בתשעה, בחג, ביד אחד צלוחית של מים — הרי כאן עשרה. בין הערבים — באחד עשר, עצמו בתשעה ושנים בידן שני גזירי עצים. והשתא תימה: אי גזירי עצים תמיד של שחר בכהן אחד — הוה ליה עצמו בעשרה, או באחד עשר — אי טעונים שני כהנים! וצריך לומר: דלא חשיבא

עיונים נסכה דמנחה — נסכה זו המתייחסת למנחה הריהו השמן הניתן בסלתה (רש"י). ואמרו אחרונים כי מנא ראה לרב שבבלל משמעו של לשון 'נסך' האמורה בתורה, אף שמן, ולא רק יין. וציוני כי בפרק מנחות התפילה ראה לרבי, שכן אחר שאמרה התורה 'ומנחתם נסכיהם כמזבוח' המתייחס ליון בנפרד ואמרה 'ויון נסכיהם' (במוסף שבת ראש חודש, וכיצא בו בשאר מוספי ימים טובים וראשי חודשים) — הרי שהסולת נקראת 'מנחה' (שכן היא עיקר המנחה). והשמן הניתן בה נקרא 'נסכה'. ושלא כדעת האומר (שרת מהרש"ל) כי טעות סופר היא זו, ויש לדלג על המלה 'ונסכיהם' ולא לומר אותה (תיר"ט). כבש הבא עם העומר ששחטו שלא לשמן תהא מנחתו כפולה — שאלתו של רב מנשיא בר גדא נענתה על ידי אביי, שכן הוא הדין, ואף ר' יוחנן סבור כן, אלא שאחו ר' יוחנן דוגמא אחת להלכה זו. ואחרונים הביאו רמז נאה מלשון הכתוב שכן הוא אכן דינו של הכבש הבא עם העומר שנשחט שלא לשמן. שכן בכל מקום במקרא הלשון הנאמרת בקרבנות היא 'אשה ריח ניחוח לה', ורק בענין הכבש הבא עם העומר נאמרו הדברים בלשון שונה, 'אשה לה' ריח ניחוח' (ויקרא כג, יג). וצויה זו של הלשון, נכתב שם ה' באמצע הלשון, כמפוסק בין הדברים — להורות שאף שאין נחת רוח לפניו מאותו קרבן, כיון שלא נעשה כרצונו, שכן נשחט שלא לשמן, וצריך להביא קרבן אחר תחתיו, שלא יצא בקרבן זה ידי חובתו, מכל מקום תהא מנחתו כפולה ונקטרת אשה לה' (משך חכמה). שני גזירין מן הגאמר בתורה 'והאש על המזבח תוקד בו לא תכבה ובער עליה הכהן עצים בבקר בבקר' (ויקרא ו, ה) נמצאו למדים כי מלבד המצוה שתהא יוקרת אש בעצי המערכה שעל המזבח יש מצוה שהיו הכהנים מוסיפים מיד בקרבן, בתחילתו של יום עבודה במקדש עצים נוספים על עצי המערכה שבמזבחה. וכן נלמד הדבר מן האמור 'ונתנו בני אהרן כהן אש על המזבח וערכו עצים על האש' (שם א, ז). ולמדו חכמים מן המקרא שצריכים להוסיף בכל יום שני גזירי עצים על המערכה. שני גזירי העצים הללו הריהם חלק מעבודת התמיד של שחר, וניתנים על המערכה הגדולה שעל המזבח (יומא לג, א).

